

BIG SPENDER

סטיל מתוך 'BIG SPENDER', וידאו קולאז', 2023

מלי דה-קאלו MALI DE-KALO

BIG SPENDER | מלי דה-קאלו

BIG SPENDER

מלי דה-קאלו

מיצב וידאו בחמישה ערוצים, 8 דקות, 2023

סטיל מתוך 'BIG SPENDER', וידאו קולאז', 2023

תודות:
היחידה למעורבות חברתית ותואר שני
באוריינות חזותית
ארכיון מאייר
ארכיון אוניברסיטת הארוורד
הגב' שולה וידריך

אוצרת: דרורית גור אריה
אוצרת משנה: מיכל שביט
עריכת וידאו: ליטל מונדרר
צילום וידאו: ברק ברינקר
מוזיקה: בניה רכס

הקמה: יבגני חבין, יגאל גדליהו, עדי בן דיין
ייעוץ לשוני: חיה קול-אל אייכנרנאנד
גרפיקה: יוסי ארזה

Big Spender | מלי דה-קאלו

בחיבורו "על מושג ההיסטוריה" יוצא ולטר בנימין כנגד תפיסת ההיסטוריה כרצף אירועים ליניארי במסגרת של זמן הומוגני, כשכל הווה מצרף אותם בבוא יומו למלאי שלו, כמשהו שנסתיים, "כמה שחלף". בנימין מציע לפרוץ את הרצף ולפתח תודעת היסטוריה כאתר של חורבות ואסונות, כשעל כל הווה לסקור מחדש נוף חורבות זה, ליצור יחס בין תקופתו שלו לבין תקופה קודמת מוגדרת, וכך לבסס את ההווה "כזמן עכשווי" שבאמצעותו "תיגאל אותה התקופה הקודמת"¹.

מלי דה-קאלו היא אמנית בעלת דחף ארכיבאי ובעבודותיה נוברת בחומרי ארכיוניים שונים, משוקעת כולה בסיפורים של מקום, יוצרת נרטיב המבקש להאיר משהו מן העבר המותך בהווית קיום נוכחת עכשווית. דה-קאלו חוזרת אל ההיסטוריה כדי להבין מה היה שם ומה ניתן לראות כאן ועכשיו באותן "חורבות" שעליהן דיבר בנימין, כשבעבודתה אלה "חורבות" תרבותיות וזיכרונות שדהו והתפוגגו. אפשר שאחד הרעיונות שהעלה פוקו בספרו "הארכיאולוגיה של הידע"², המתאר התקבצות של דימויים נבדלים המתחברים בהקשרים מרובים, משתמר או מתעמעם ברוח עיסוקה של דה-קאלו בשכבות זמן מאובקות, שכמו נחפרו בהשראת רעיונותיו של פוקו.

דה-קאלו מתבוננת במגדל שלום – "הפלא העצום" שבשנות ה-60 של המאה הקודמת היה למרחב של אטרקציות וסמל החדשנות בישראל – ומציעה מבט עכשווי הנוטע בחקר העבר, פעולה שמגיבה למרחב האורבני שהיה בשר מבשרן של התפיסות הקפיטליסטיות שהתהוו במדינה במשך השנים ותרמו לשינוי פניה של החברה המקומית. המבנה, לחידושו המסעירים דאז, היה שיקוף של הציטגיטט [Zeitgeist], של התרבות הישראלית וההתפתחות האורבנית המואצת בתל אביב. האדריכל יוסי קליין מתאר בספרו את רגע הולדתו של המגדל כשלב חדש בסגנון המסחר המקומי שבו "חידושי תבל מגיעים לישראל"³.

החיתוכים השונים בעבודתה הקולאז'ית של דה-קאלו בנויים שכבות שכבות ויוצאים מנקודת מבט פוליטית וחברתית על הפונקציות שאכלס המגדל כמרחב שנפרס בין מעלה לבין זה של מטה. במרום המגדל ניצב מוזיאון השעווה, שבהיותו אתר שפוקדים אותו תלמידים, משפחות, שועי עולם ואנשי ממשל הציג את התגלמות האתוס הציוני כפי שהשתקף בנרטיב בניית הארץ והגבורה. בחלק התחתון של המגדל, במפלס הרחוב, מוקמה חנות הכולבו שייצגה מרכיב עממי-מסחרי הנחזה להיות מותג יוקרתי. חנות הכולבו שופעת המוצרים עד לכדי בולימיה צרכנית נבנתה לפי מודל חנויות הכולבו הגדולות של אירופה וארה"ב, ומתוך הדהוד לירידיים המסחריים הגדולים של המאה ה-19, שהציגו תפיסה קולוניאליסטית וערבוב של מזרח ומערב. בחנות שאכלסה אינספור

מוצרים לבית בלט אגף שלם של אופנה שהוגדרה "הצעקה האחרונה". הכולבו החדש שאף להיות אמריקה בישראל – "כמו 'מרקס אנד ספנסר', ויתרוננו: מדברים בו עברית!", ציינו כתבות שפירוט את חידושי האופנה הישראלית, אופנה עילית לאנשי עסקים. החנות הייתה דגם שפניו מערבה, ויצרה בעצמה ירידי בילוי, כגון "שבוע אמריקה", ולחלופין "שבוע ערב", שאירח חבורות גמלים ברחבת הכולבו, כמעין מיקרוקוסמוס קולוניאליסטי קרקסי בתל אביב הנוטעה במזרח התיכון, אך מתאווה להיות אמריקה של שפע ונהנתנות, כמרומז בשמה של התערוכה: **Big Spender** – מיזיקל אמריקאי ושיר פופולרי מאותה תקופה [1967], על אודות תשוקה, פאן ורהב מזויף. כך גם המוזיקה לעבודה שיצר המוזיקאי בניה רכס שואבת השראתה מהתקופה בה נחנך הבניין, והיא מורכבת מתמהיל חומרי שיש בו מן הציני. בבסיסה דגימה משיר דיסקו ידוע המסמל את ההבטחה לעתיד אופטימי ומלא תקווה, אך המוזיקה מטופלת, מואטת, נחתכת ומודבקת וכמו נארגת לתוך עולם של "מוזיקת מעליות", נעה בין חלום אוטופי על צרכנות כקידמה לבין עולם של בלהה החוגג את שיכרון המגלומניה והצפוי לבוא הידוע מראש.

העבודה של דה-קאלו נעה בין שני וקטורים, בין מעלה למטה. הראשון ורטיקלי, משויך לחלק העליון, מתמקד בשלד המבנה המיתמר לגובה, וטומן בחובו רגע היסטורי שבו החלה לפעול המעלית השקופה הראשונה בישראל, זו שהובילה למצפה בגג המגדל. העלייה והירידה במהלך דמיו מעלית שקופה בחלל התערוכה מספר את סיפור המגדל כסוג של מכונת עבר שהייתה שוקקת חיים בין 34 קומות וקפאה בזמן, אך מתעוררת לרגע לחיים, לצד מגדלי הזכוכית המשקיפים אל הים בעיר הלבנה והאוכלוסיות החדשות המתגוררות בהם.

הווקטור השני, ההוריוזונטלי, משויך לחלק התחתון, עולם של מטה, ובו מיצב של הקרנות שמתבסס על תצלומי אופנה ומתמקד באגפים בחנות המעידים על השפע – ערב רב הדחוס להתפקע, המאזכר את דימויי הגיהנום לאורך תולדות האמנות. ברקע הקדמה והעדכניות שניסה המקום לייצר, כחלק מתפיסת העושר והשפע כאפשרות ל"אושר" – מהדהדת הפגנת עוצמתה של המדינה הצעירה, המשתקפת בתצלומי מטס יום העצמאות ה-25, מעט לפני מלחמת יום כיפור, כששכרון הניצחון של מלחמת ששת הימים עדין היה חי בחוויה הציבורית. מטוסים והליקופטרים שנצבעו בסגול חודרים וחותרים את המרחב הצרכני וכמו מאיימים עליו. הקולאז' שנוקם מתוך תצלומים מארכיון הארוורד ומארכיון מאייר מתווה את הקשר בין מקימי המגדל וחנות הכולבו לבין בכירי אצולת הממון ובכירי האריסטוקרטיה השלטונית דאז – קשר שעולה במלוא עוצמתו מתוך תצלומי הירידיים, החושפים את ביקוריהם של בעלי הון, אנשי מפתח מאצולת הכסף, לצד בכירי הפוליטיקה המקומית, בירידי האופנה. תצלומים אותנטיים אלה מבקשים לשקף את הפרובינציאליות של התרבות המנסה לחרוג מגבולות עצמה כנטועה בלבנט ומבטה למערב.

דרורית גור אריה, אוצרת התערוכה

¹ ולטר בנימין (1996). הרהורים (מגרמנית: ד' זינגר). הקיבוץ המאוחד, עמ' 309.
² מישל פוקו (2005 [1969]). הארכיאולוגיה של הידע (מצרפתית: א' להב). תל אביב: רסלינג.
³ יוסי קליין (2011). האמריקניזציה של תל אביב. ירושלים: כרמל.